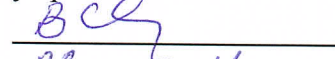

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник навчально-організаційного
управління

 В. Б. Юскаєв
22 11 2023 р.

ПРОГРАМА
атестаційного екзамену за ступенем «бакалавр»
зі спеціальності 231 «Соціальна робота»

1. Загальні положення

Атестаційний екзамен є формою атестації здобувачів згідно до Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ступеня вищої освіти «бакалавр», галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 557) (далі – Стандарт).

Мета атестаційного екзамену – перевірка досягнення результатів навчання, визначених Стандартом та освітньою програмою, в межах інтегральної компетентності – здатності розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

На атестаційний екзамен виносяться питання із дисциплін «Загальна та вікова психологія», «Соціологія зі змістовим модулем: Соціологія девіантної поведінки», «Технології соціальної роботи зі змістовим модулем: соціальний патронаж; супровід; аудит та інспектування».

Атестаційний екзамен проводиться у письмовій формі протягом 4 академічних годин з використанням єдиної навчальної платформи СумДУ – МІХ.

2. Анотація та ключові питання до атестаційного екзамену

Зміст атестаційного екзамену формується на основі робочих програм освітніх компонентів «Загальна та вікова психологія», «Соціологія зі змістовим модулем: Соціологія девіантної поведінки», «Технології соціальної роботи зі змістовим модулем: соціальний патронаж; супровід; аудит та інспектування».

Загальна та вікова психологія

Зміст дисципліни

Модуль 1. Загальна психологія

Тема 1 Психологія як наука

Походження слова «психологія». Роль психології в сучасному світі. Вплив психології на розвиток людини як особистості. Галузі сучасної психології. Стисла

характеристика різних галузей психологічної науки. Місце психології в системі наук. Сучасна вітчизняна психологія, її принцип. Методи психологічних досліджень.

Тема 2 Психіка як предмет психології

Поняття психіки. Психіка і свідомість. Суспільно-історичний характер свідомості. Розвиток свідомості та її структура. Самосвідомість людини.

Тема 3 Діяльність як активність особистості

Соціально-психологічний аспект діяльності. Діяльність як психофізіологічний процес: психічні процеси та досвід людини (знання, уміння, навички, звички). Зміст і структура активності і діяльності: потреба, мотив, задача, дія (операція), результат, контроль і оцінка. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Інтеріоризація та екстеріоризація. Види людської діяльності (спілкування, гра, навчання, праця); їх освоєння і розвиток.

Тема 4 Особистість у психології

Поняття особистості в психології. Людина, індивід, особистість, індивідуальність. Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальної взаємодії. Склад і структура особистості: спрямованість особистості; індивідуально-психофізіологічні властивості особистості (статеві, вікові особливості, патологічні зміни, темперамент); соціально-психофізіологічна характеристика особистості (психічні процеси, стани, властивості, характер); соціально-генетичний аспект особистості (задатки, здібності, досвід людини). Самооцінка – центральний компонент “Я-концепції”: за рівнем (висока, середня, низька); за співвіднесенням з реальними успіхами (адекватна, неадекватна); за особливістю функціонування (конфліктна, безконфліктна).

Тема 5 Увага

Поняття про увагу. Функції уваги. Теорія домінанти А.А. Ухтомського; Види уваги: мимовільна (пасивна) і довільна (активна), післядовільна. Форми уваги: зовнішня і внутрішня; колективна, групова, індивідуальна. Властивості уваги: спрямованість, зосередженість, стійкість, тривалість, концентрація, інтенсивність, коливання (флуктуація), розподіл, переключення, обсяг, широта, активність.

Тема 6 Відчуття та сприймання

Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів: органи чуття, аналізатори, рецептори. Класифікація та види відчуттів: дистантні (зорові, слухові, нюхові), контактні (смакові, больові, тактильні); екстероцептивні; інтероцептивні (органічні відчуття); пропріоцептивні (кінестетичні, статичні). Загальні закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibiliзація, синестезія, контраст, індукція. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Закон Вебера-Фехнера, сенсibiliзація, синестезія, контраст, індукція. Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймань. Особливості сприймань (предметність, цілісність, структурність, контактність, осмисленість, категоріальність, вибірковість, аперцепція, динамічний стереотип, установка). Класифікація і види сприймань: за провідним аналізатором (зорові, слухові, нюхові, смакові, дотикові, статичні, кінестетичні); за формами існування матерії (простору, руху, часу). Мимовільне та довільне сприймання.

Тема 7 Пам'ять

Поняття про пам'ять. Пам'ять людини (довільна, логічна, опосередкована) і тварини (генетична, механічна). Класифікація і види пам'яті: за часом збереження

матеріалу (миттєва, короткочасна, оперативна, довготривала, генетична); за переважаючим аналізатором (зорова, слухова, тактильна, смакова, нюхова); за змістом того, що запам'ятовується і відтворюється (образна, словесно-логічна, рухова, емоційна); за характером участі волі в процесах запам'ятовування і відтворення матеріалу (мимовільна і довільна). Процеси і закономірності пам'яті.

Тема 8 Мислення

Поняття про мислення. Зв'язок мислення з мовою. Теорії мислення, його фізіологічна основа. Мислительні дії і операції (порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація). Класифікація та види мислення: за змістом (наочно-дійове, наочно-образне, абстрактне); залежно від змісту задач, у розв'язання яких воно включається (технічне, наукове, художнє); за характером завдань (практичне, теоретичне, інтуїтивне, аналітичне); за ступенем новизни і оригінальності (репродуктивне і продуктивне); Інтелект людини (логічно-формальний, наочно-конкретний, аналітично-рецептивний, комбінаторно-творчий, сприйнятливо-тонкий, загострено - спрямований).

Модуль 2. Загальна психологія

Тема 9 Уява

Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Фізіологічна основа уяви. Класифікація та види уяви: у зв'язку із застосуванням волі (активна-довільна; пасивна-мимовільна); залежно від характеру діяльності людини (продуктивна-творча; репродуктивна-відтворююча); за змістом (художня, технічна, наукова). Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація. Функції уяви (уявлення дійсності в образах; регулювання емоційних станів; участь в довільній регуляції пізнавальних процесів і станів; формування внутрішнього плану дій). Уява і творчість. Роль уяви в різних видах діяльності (науковій, технічній, художній).

Тема 10 Темперамент

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік.

Тема 11 Характер

Поняття про характер. Структура характеру. Акцентуації рис характеру. Класифікація: за тілесною конституцією людини Е.Кречмера (атлетичний, пікнічний, астеничний); типологія соціальних характерів Е.Фромма.

Тема 12 Здібності та творчість

Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність.

Тема 13 Емоції та почуття

Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів. Психологічні теорії емоцій, їх фізіологічна основа. Види емоцій: прості і складні, вроджені і набуті. Види почуттів: моральні, інтелектуальні, естетичні. Форми переживання емоцій і почуттів: афекти, настрої, стрес, пристрасті, потяги. Емоційні стани (страх, тривога, сором, гнів, роздратування, радість.).

Тема 14 Вольова сфера особистості

Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі (спонукальна і гальмівна; спрямовуюча і регулююча). Критерії вольової поведінки. Вольові дії (довільні і мимовільні). Простий і складний вольовий акт.

Тема 15* *Поняття про спілкування

Поняття про структуру спілкування. Основні сторони процесу спілкування: а) комунікативна сторона (як обмін інформацією між сторонами, що спілкуються); б) інтерактивна сторона (організація взаємодії між учасниками спілкування); в) перцептивна сторона (сприйняття та взаєморозуміння один одного). Види спілкування.

Модуль 3. Вікова психологія

Тема 16* *Об'єкт і предмет, мета і завдання вікової психології

Структура, значення та місце вікової психології в системі наук. Вік як основна наукова категорія. Методологічні засади та принципи вікової психології. Історія виникнення та становлення вікової психології. Методи дослідження вікової психології. Класифікація методів Б.Г. Ананьєва. Спостереження та експеримент як методи вікової психології.

Тема 17* *Поняття про психічний розвиток

Психічний розвиток як наукове поняття. Детермінанти психічного розвитку. Учіння і розвиток (підходи Ж. Піаже, Л.С. Виготського, Г.С. Костюка). Загальні закономірності психічного розвитку індивіда. Співвідношення біологічного і соціального факторів психічного розвитку. Порушення психічного розвитку. Гетерохронія психічного розвитку: акселерація та ретардація.

Тема 18* *Періодизація вікового розвитку. Кризи розвитку особистості

Характеристика вікових криз. Теорія рекапітуляції (С. Холл). Психодинамічний підхід (З. Фрейд). Соціогенетичний підхід (Е. Еріксон). Когнітивний підхід (Ж. Піаже). Рівні та стадії морального розвитку особистості (за Л. Кольбергом). Персонологічний підхід (А. Маслоу, К. Роджерс). Культурно-історичний підхід (Л.С. Виготський). Концептуальні підходи Д.Б.Ельконіна, А.В. Петровського, Д.І. Фельдштейна, Б.Г. Ананьєв, Л.І. Божович, Г.С.Костюк.

Тема 19* *Психологія пренатального розвитку та психічного розвитку немовляти

Особливості психічного розвитку людини у пренатальний період. Умови розвитку психіки у пренатальний період. Психічні прояви людини до народження. Психологічні особливості натального періоду. Фаза новонародженості. Рефлекси та їх значення в житті людини. Криза новонародженості. Анатомофізіологічні особливості розвитку немовляти. Розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс пожвавлення. Розвиток пізнавальних процесів і моторики у немовлят. Криза першого року життя. Спілкування з дорослими та його вплив на розвиток дитини у віці немовляти. Девіантне материнство. Післяпологова депресія.

Тема 20* *Психічний розвиток дитини в ранньому віці

Анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку в ранньому дитинстві. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність у ранньому дитинстві. Новоутворення періоду. Розвиток рухових навичок. «Ходяче дитинство»: прямоходіння та його значення для розвитку дитини. Когнітивний розвиток в ранньому дитинстві. Розвиток мовлення. Теорії ігрової діяльності. Види, складові та вплив ігрової діяльності. Соціальні аспекти розвитку дитини у ранньому віці. Формування самосвідомості дітей раннього віку. Криза 3-х років. Взаємостосунки дітей у грі.

Тема 21* *Особливості психічного розвитку в дошкільному віці

Анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку в дошкільному віці. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність дошкільників. Пізнання світу

дорослих дитиною дошкільного віку. Особливості розвитку пізнавальної сфери дошкільнят. Сенсерно-перцептивний розвиток дитини у дошкільному віці. Зображальна та конструктивна діяльність дошкільника. дошкільника. Егоцентрична мова. Розвиток особистості та самооцінки дошкільника. Новоутворення дошкільного віку. Супідрядність мотивів. Розвиток самосвідомості дошкільника. Криза семи років. Психологічна готовність дитини до навчання у школі.

Модуль 4. Вікова психологія

Тема 22 Характеристика психологічного розвитку в молодшому шкільному віці

Анатомо-фізіологічні особливості дитини молодшого шкільного віку. Соціальні детермінанти розвитку дитини молодшого шкільного віку. Особливості навчальної діяльності дитини молодшого шкільного віку. Розвиток пізнавальних процесів дитини молодшого шкільного віку. Поява абстрактного мислення. Розвиток самосвідомості дитини молодшого шкільного віку. Адаптація дитини до школи. Деадаптивні процеси у молодшому шкільному віці. Проблема гіперактивності дитини.

Тема 23 Особливості психічного розвитку в підлітковому віці

Криза підліткового віку. Провідні концептуальні підходи до розуміння підліткової кризи (Е. Еріксон, Ж. Піаже, Л.С. Виготський, Л.І. Божович, Д.Б. Ельконін, Д.І. Фельдштейн). Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток. Соціальна ситуація розвитку та провідний вид діяльності підлітка. Значення ровесників у психічному розвитку підлітка. Особливості спілкування підлітків з дорослими. Формування особистості підлітка. Розвиток самосвідомості та самооцінки. Моральне становлення особистості підлітка. Специфічні прояви пізнавальних процесів у підлітковому віці. Девіації підлітків: делінквентна поведінка, адиктивна поведінка, втеча з дому.

Тема 24 Психологія юнацтва

Теорії юнацтва: біологізаторські, психоаналітичні, соціологізаторські. Ознаки фізіологічної зрілості у юнацькому віці. Розвиток соціальної зрілості юнаків. Особливості спілкування юнаків. Проблема конфлікту поколінь і налагодження міжпоколінної наступності. Дружба і любов у юнацькому віці. Професійне самовизначення індивіда як провідний вид діяльності у юнацькому віці. Формування світогляду юнаків. Моральний розвиток людини в юнацькому віці. Криза 17-ти років, її детермінація вияви та шляхи подолання. Психологічні особливості студентства.

Тема 25 Особливості психічного розвитку в період ранньої дорослості

Вікова періодизація дорослості (Р. Хейвінгхерст, Е. Еріксон, Д. Левінсон, Р. Гулд). Психологічна зрілість особистості. Акмеологія. Розвиток психічних пізнавальних процесів у період дорослості. Психосоціальний розвиток у період ранньої дорослості. Встановлення близьких стосунків. Створення сімейних відносин. Типи шлюбу. Батьківство. Професійний цикл. Періодизації та задачі розвитку у дорослих. Криза середнього віку.

Тема 26 Особливості психічного розвитку у віці середньої дорослості

Фізичний розвиток людини у середньому віці. Психічні закономірності розвитку дорослих. Зміна пізнавальних психічних процесів та функцій інтелекту у дорослих. Система цінностей дорослого. Прийняття свого віку. Соціальна ситуація розвитку дорослого. Особливості міжособистісних стосунків дорослих. Сімейні ролі зрілої людини. Проблема розлучень сталих сімей. Професійна діяльність

людини у віці середньої дорослості. Набуття майстерності. Зміна системи професійних цінностей. Проблема професійного вигорання.

Тема 27 Психологія пізньої дорослості та старіння

Сучасні психологічні уявлення про старіння і старість. Види старіння: біологічне, психічне, соціальне. Особливості психічних процесів людей літнього віку. Гетерохронність старіння. Психосоціальний розвиток у літньому віці. «Щаслива старість». Довгожителі: причини, особливості, рівень самопочуття людини. Допомога людям літнього віку.

Список рекомендованої літератури

1. Ільїна Н. М. Загальна психологія: теорія та практикум : навч. посіб. Суми : Університет. кн., 2019. 352 с.
2. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 360 с.
3. Методичні вказівки «Психологія: Загальна, соціальна, вікова, педагогічна» для «Спеціальність Фізика», «Спеціальність Англійська мова та література», «Соціальна робота», «Менеджмент соціокультурної діяльності» укладачі П.І.Сахно, Н.М.Теслик. Суми: Сумський державний університет, 2023. 93 с.
4. Методичні вказівки до вивчення курсу «Загальна та вікова психологія» / укладачі: П. І. Сахно, Н. М. Теслик. Суми : Сумський державний університет, 2020. 101 с.
5. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ: Ліра-К, 2020. 564 с.
6. Тарасова Т. Б. До проблеми спілкування студентів першого курсу закладу вищої освіти. // Габітус. Науковий журнал No20, 2020 р. с.272–279 // <http://habitus.od.ua/journals/2020/20-2020/51.pdf>

Соціологія зі змістовим модулем: Соціологія девіантної поведінки

Зміст дисципліни

Тема 1 Принципи соціології

Принципи позитивізму та об'єктивності. Операціоналізація понять. Каузальні пояснення. Причини та чинники. Функціональні пояснення. Функція елемента системи. Принцип системності та його практичні прояви. Функціональність соціальних відхилень та закономірність їх відтворення системою. Когнітивні карти та логіко-понятійні схеми.

Тема 2 Соціологічна інтерпретація

Етапи розвитку соціології. «Розуміюча соціологія» М.Вебера: безоціночність та віднесення до цінності. Соціальні норми та цінності і способи їх виявлення. Типи соціальної дії. Погляди та громадська думка.

Тема 3 Конкретне соціологічне дослідження

Кількісні методи дослідження й обробки результатів в опитуванні, тестуванні та соціометрії. Якісні методи дослідження й обробки результатів в інтерв'ю, фокус-групі та контент-аналізі. Категоризація опитуваних. Вибірка та її види. Вимоги до складання анкети.

Тема 4 Соціологія особистості

Ліберальне, авторитарне та репресивне виховання. Надмірна опіка та виховна дресура. Фази та чинники соціалізації. Ідентифікація та її види. Особистість як ієрархія цінностей. Фрагментована особистість. Дія, вчинок та референтні особи.

Авторитарна та Цілісна (самоактуалізована) особистість.

Тема 5 Формальні групи

Види груп. Структури формальної групи. Види мотивації. Рівні мотивації. Стилi управління. «Людський капітал» та управління персоналом. Трудоголізм, робота впівсили та дауншифтінг.

Тема 6 Неформальні групи

Групова динаміка. Типи малих груп. Соціальний контроль, конформність та девіантність. Структура неформальної групи. Рольові очікування та рольовий баланс в групі. Ідеологія групи.

Тема 7 Соціальна структура та соціальна динаміка

Структура суспільства та соціальна атомізація. Види об'єднувальних зв'язків та види нерівності. Класова та стратифікаційна теорія і межі їх використання. Соціальна стратифікація та її види. Соціальна мобільність та маргінальність. Юрба та особливості її поведінки. Соціальна аномія та відносна депривація. Соціальна девіація. Чинники злочинності. Модернізація суспільства та її види. Соціальний капітал. Проблема бідності.

Тема 8 Культура суспільства

Культура і субкультури, їх взаємодія та розвиток. Функції культури. Механізми й умови передачі культури. Економічні та культурні чинники розвитку суспільства. Глибина культури суспільства. Культура «сорому» та «вини». Сільська та міська культура. Культура та цивілізація. Капіталізм та протестантська трудова культура.

Список рекомендованої літератури

1. Аблов А. Ф. Загальна соціологія : конспект лекцій. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 130 с.
2. Батаева, К., Бурлачук, В., Степаненко, В. Історія української соціології: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018.
3. Гоблик В. В. Прикладна соціологія: логістика і методи дослідження: навчальний. Мукачево: РВВ МДУ, 2021. 108 с.
4. Горпинич О.В., Архипова А.О. Соціологія масових комунікацій та медіапланування: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2018. 255 с.
5. Зозуляк-Случик Р. В. Основи соціалізації особистості: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти (освітньо-професійна програма «Соціальна робота»). 2-е вид., переробл. та доповн. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 206 с.
6. Конспект лекцій з дисципліни „Соціологія” для студентів першого (бакалаврського) рівня всіх спеціальностей. укл.: Мачуліна І. І. Кам'янське, ДДТУ, 2019. 61 с.
7. Кучера І. В. Соціологія : курс лекцій. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2021. 72 с.
8. Проекти та дослідження Українського інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <https://www.uisr.org.ua/projects>
9. Публікації Київського міжнародного Інституту соціології/ URL : <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=pub>
10. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.І.Волович, М.І.Горлач, В.Г.Кремень та ін. 6-те вид., Київ : Центр учбової літератури, 2019. 808 с.

11. Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: Навч. посіб. / Ірина Чудовська. Київ : 2021. 235 с.

Технології соціальної роботи зі змістовим модулем: соціальний патронаж; супровід; аудит та інспектування

Зміст дисципліни

Тема 1. Індивідуальна робота з випадком як базова технологія соціальної роботи.

Поняття «технологія» і «соціальна технологія». Індивідуальна робота з випадком, включаючи вивчення потреб і виявлення бар'єрів, укладання контракту, цілі і план, моніторинг виконання, еволюція. Відображення технології індивідуальної роботи з випадком в державних стандартах соціальної роботи.

Тема 2. Технологія формування звички як базова технологія соціальної роботи.

Поняття суб'єкта і об'єкта в соціальній роботі. Клієнт соціальної роботи як суб'єкт самоуправління в вирішенні ситуації складних життєвих обставин. Поняття «селфпроект». Селфпроектні технології. Поняття «звичка». Технології формування звички. Вікові особливості формування звички.

Тема 3. Закон України «Про соціальні послуги».

Соціальна послуга. Забезпечення найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг. Надавачі послуг та їх об'єднання. Отримувачі послуг та їх об'єднання. Показники якості соціальних послуг. Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг. Цілі надання соціальних послуг: профілактика складних життєвих обставин; подолання складних життєвих обставин; мінімізація негативних наслідків складних життєвих обставин. Класифікація соціальних послуг відповідно до цілей: соціальна профілактика; соціальна підтримка; соціальне обслуговування. Базові соціальні послуги. Організація надання соціальних послуг в територіальних громадах.

Тема 4. Надання соціальних послуг як комплекс технологія.

Комплексна соціальна послуга. Мультидисциплінарна команда. Рамка та тезаурус мультидисциплінарної взаємодії. Міжвідомча взаємодія як основа роботи мультидисциплінарних команд. Приклади інтегрованих втручань.

Тема 5. Дослідження в дії як технологія соціальної роботи.

Дослідження в дії. Цикл окремого етапу дослідження. Метод тріангуляції. Метод тривалої участі. Метод аналізу негативного випадку. Метод партиципації.

Тема 6. Технології соціального обслуговування. Державний стандарт догляду вдома.

Організації надання соціальної послуги догляду вдома. Моніторингу та оцінки якості надання соціальної послуги догляду вдома. Індивідуальний план надання соціальної послуги догляду вдома. Мультидисциплінарна команда. Надавач послуги. Отримувач послуги. Групи рухової активності.

Тема 7. Технології соціального обслуговування. Державний стандарт паліативного догляду.

Паліативний догляд. Якість життя. Взаємодія медичних і соціальних працівників. Міжвідомча взаємодія і мультидисциплінарна команда. Біла книга: стандарти і норми хоспісної та паліативної допомоги в Європі. Зміст соціальної послуги паліативного догляду. Практика, наука, мистецтво, віра у змісті соціальної послуги паліативного догляду.

Тема 8. Технології професійної та трудової реабілітації людей з інвалідністю.

Стандарт соціальної послуги соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці. Організація робочих місць для людей з інвалідністю. Центри комплексної та професійної реабілітації людей з інвалідністю. Забезпечення доступу до професійної підготовки людей з інвалідністю. Організація інклюзивного навчання. Безбар'єрний простір.

Тема 9. Технології роботи центрів зайнятості.

Профільювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних. Первинне та поглиблене профільювання. Профільна група. Мотивація, професія, попит професії на ринку праці, наявні досвід, вміння та навички.

Тема 10. Технології соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах.

Складні життєві обставини. Соціальна послуга соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. Індивідуальний план. Відвідування отримувачів соціальної послуги за місцем проживання. Оцінка потреб сім'ї. Бесіда з отримувачами соціальної послуги. Психологічна підтримка. Сімейні групові наради.

Тема 11. Технології кризового та екстреного втручання.

Кризова ситуація. Оцінка кризової ситуації. Кризова допомога. Екстрена допомога. Цілодобова «гаряча лінія». Усунення загроз та надання безпечного місця. Наснаження. Персональне функціонування. Особливості роботи в ситуації насильства в сім'ї. Державні та міжнародні стандарти масової евакуації.

Тема 12. Технології соціальної послуги натуральної допомоги.

Державний стандарт соціальної послуги натуральної допомоги. Мультидисциплінарна команда. Відповідність допомоги індивідуальним потребам. Гуманітарна допомога в кризових умовах. Міжнародна гуманітарна допомога.

Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про соціальні послуги»
2. Державний стандарт соціальної послуги профілактики. <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. <https://zakon.rada.gov.ua/>
4. Державний стандарт денного догляду. <https://zakon.rada.gov.ua/>
5. Державний стандарт соціальної послуги соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці. <https://zakon.rada.gov.ua/>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя» <https://zakon.rada.gov.ua/>
7. Проект «Стратегія формування системи переходу від військової служби до цивільного життя на період до 2032 року». <https://mva.gov.ua/>
8. Методика здійснення первинного та поглибленого профільювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних. <https://zakon.rada.gov.ua/>
9. Інтегрована програма з формування прихильності до АРТ у клієнтів ВІЛ-сервісних організацій та розвитку їхньої економічної самостійності. Частина 1.

- Інтеграція програм формування прихильності до АРТ та розвитку економічної самостійності / О. Гальчинська, Т. Семігіна. – К.: Поліграф плюс, 2017. – 28 с. <https://respond.pactukraine.org.ua/file/3u.pdf>
10. Костина І., Денисов А., Хорунжий А., Руденко Т., Хофланд К.Е. Шлях ветеранів та ветеранок: Дослідження про досвід війни і повернення до цивільного життя. 2023. 237 с. <https://veteranhub.com.ua/shlyah-veterana>
11. Менеджмент соціальних послуг в умовах війни. Матеріали тренінгу. Координаторка видання / Іванова О., Програма розвитку ООН в Україні. 2023. 66 с. <https://www.undp.org>
12. Нижник О. М. Застосування теорії змін у стратегічному плануванні в об'єднаних територіальних громадах : Практичний посібник. 2020. 92 с. <https://decentralization.gov.ua>
13. Посібник INSPIRE: дії для впровадження семи стратегій задля припинення насильства стосовно дітей. Всесвітня організація охорони здоров'я, Одеський Благодійний Фонд «Шлях до дому». 2019. 304 с. <https://inspire-strategies.org/>
14. Профілювання та кейс-менеджмент в сфері зайнятості населення: метод. посібник [авт. кол.: О. Волгіна, Н. Гусак] / упорядн. – заг. ред. О. Іванова, О. Волгіна; ПРООН в Україні, Проект «Підтримка реформи соціального сектору в Україні». – К.: Ваїте, 2017. – 72 с. <https://ekmair.ukma.edu.ua/>
15. Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження інтегрованих соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 2. Ведення випадку та міжвідомча взаємодія. Збірка додатків / Дащаківська О.Ю., Стельмах С.С., Максименко К.М. 2021. 96 с. https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/725/Spilno_dodatok_2.pdf

3. Структура екзаменаційних завдань

Кожний екзаменаційний білет містить 30 тестових завдань і 1 ситуаційне завдання. Виконання завдань спрямоване на досягнення таких результатів: тестові завдання з загальної та вікової психології, соціології, технологій соціальної роботи – знання та розуміння предметної області, ситуаційне завдання – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях надання соціальних послуг.

На кожне тестове завдання передбачено 4 варіанти відповіді, з яких правильним є лише один. У ситуаційному завданні до розв'язання запропонована ситуація, яка містить складні життєві обставини. Необхідно навести загальний план роботи із даним випадком і доповнити його доречними конкретними заходами роботи із сім'єю.

4. Критерії оцінювання відповідей

Оцінка знань здійснюється за 100-бальною шкалою та формується таким чином:

- тестування – до 60 балів, за кожну правильну відповідь нараховується 2 бали;
- ситуаційне завдання – до 40 балів.

Методика розрахунку балів наведена у таблиці 1.

Критерії оцінки атестаційної роботи за спеціальністю «Соціальна робота»

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

Схвалено на засіданні кафедри психології, політології та соціокультурних технологій
 Протокол № 5 від 21 листопада 2023 р.

В.о. завідувача кафедрою

(підпис)

Андріана КОСТЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Декан факультету
 іноземної філології та
 соціальних комунікацій

(підпис)

Олена СУШКОВА

**ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ
атестаційного екзамену за ступенем «бакалавр»
зі спеціальності 231 «Соціальна робота»**

1. Завдання з дисциплін, що формують загальні професійні компетентності зі спеціальності (напрямку підготовки):

Завдання 1

Оберіть правильні варіанти відповідей на тестові питання.

1. Яке спостереження називається суцільним?

- A) це фіксація стану людини у даний момент;
- B) це фіксація особливостей взаємодії людей один з одним;
- C) це фіксація всіх поведінкових проявів людини;
- D) це фіксація поведінки людини.

2. Розвиток особистості – це:

- A) біологічне дозрівання і взаємодія з соціальною реальністю;
- B) дозрівання психологічних структур;
- C) своєрідність поведінки та дій;
- D) зміни у психіці людини.

3. Кризові періоди психічного розвитку людини це:

- A) бурхливі періоди розвитку;
- B) збочення у психічному розвитку ;
- C) спокійні періоди розвитку;
- D) недоліки розвитку.

4. Стресорами можуть бути:

- A) неприємні люди;
- B) будь-яке явище чи подія;
- C) фізичні перевантаження;
- D) великий об'єм інформації.

5. Виділіть головні характеристики мотивації:

- A) процес регулювання поведінки, джерело активності особистості, механізм цілеспрямованої поведінки;
- B) процес регулювання поведінки, спосіб індивідуального розвитку, процес спонукання до дії;
- C) спосіб індивідуального розвитку, процес задоволення потреб, механізм цілеспрямованої поведінки;
- D) процес спонукання до дії, джерело активності особистості, спосіб індивідуального розвитку.

6. Виділяють такі види стресу:

- A) соціальний і моральний;
- B) фізіологічний і психологічний;
- C) діловий і особистий;
- D) активний і пасивний.

7. Які засоби доцільні при пасивному слуханні:

- A) підтакування, мовчання, спонукання;
- B) мовчання, поради, запитання;
- C) поради, підтакування, запитання;
- D) спонукання, запитання, жестикулювання.

8. Ініціативність – це:

- A) уміння стримувати свої почуття;
- B) спроможність долати перешкоди;
- C) прагнення до реалізації власних ідей;
- D) активна спрямованість на досягнення мети.

9. Виділіть головну умову формування особистості:

- A) інтелектуальні здібності;
- B) уміння читати;
- C) засвоєння норм моралі;
- D) взаємодія з суспільством.

10. Причиною вікових криз вважають:

- A) протиріччя між бажаннями і можливостями;
- B) стреси та афекти;
- C) конфліктні ситуації;
- D) емоційні стани.

2. Завдання з дисциплін, що формують професійні компетентності з освітньої програми (фахового спрямування):

Завдання 2

Оберіть правильні варіанти відповідей на тестові питання.

1. Особистість в соціології – це:

- A) сукупність біологічних властивостей людини;
- B) сукупність соціальних ролей;
- C) людина з усталеною системою норм та цінностей;
- D) людина як суб'єкт суспільних процесів.

2. Переміщення людини у соціальній структурі суспільства називається:

- A) структурністю;
- B) лояльністю;
- C) стриманістю;
- D) мобільністю.

3. Як в соціології називають соціальну мобільність, при якій відбувається перехід індивіда з однієї соціальної групи в іншу, яка знаходиться на одному й тому ж соціальному рівні?

- A) стандартною;
- B) поміркованою;
- C) вертикальною;
- D) горизонтальною.

4. Виберіть з наведених тверджень правильне:

- A) соціалізація включає засвоєння соціальних ролей;
- B) соціалізація притаманна не тільки людям, але й тваринам;
- C) підвалини соціалізації закладаються в зрілому віці;
- D) соціалізація відбувається лише в першій половині життя.

5. Процес формування особистості у соціології називається:

- A) стандартизація;
- B) соціалізація;
- C) ідеалізація;
- D) стабілізація.

6. Зазначте один вид соціальної мобільності:

- A) висхідна;
- B) прогресивна;
- C) епізодична;
- D) регресивна.

7. Який один із нижченаведених чинників характеризує динаміку соціальної структури:

- A) соціальна аномія;
- B) соціальна мобільність;
- C) девіантна поведінка;
- D) соціалізація і глобалізація.

8. Девіантну поведінку прийнято розглядати як:

- A) образ дій людини в ситуаціях, які характеризуються альтернативними можливостями діяльності;
- B) відсутній вірний варіант;
- C) поведінку що повністю відповідає загальноприйнятим нормам і очікуванням оточуючих;
- D) діяльність людини, що не відповідає офіційно встановленим або таким, що фактично склались в даному суспільстві нормам.

9. Як в соціології називають соціальну мобільність, при якій відбувається перехід індивіда з однієї соціальної групи в іншу, яка знаходиться на одному й тому ж соціальному рівні:

- A) стандартною;
- B) поміркованою;
- C) Горизонтальною;
- D) вертикальною.

10. Соціалізація особистості відбувається перш за все під впливом:

- A) соціальних умов;
- B) матеріальних умов;
- C) під впливом соціокультурного середовища;
- D) цілеспрямованої педагогічної дії.

Завдання 3

Оберіть правильні варіанти відповідей на тестові питання.

1. Яке представництво однієї статі на рівні прийняття рішень є достатнім для того, щоб вважати його збалансованим?

- A) 40/60;

- B) 50/50;
- C) будь-який варіант представництва;
- D) 30/70.

2. Сімейна реабілітація – це:

- A) комплекс засобів, спрямованих на відновлення або компенсацію порушених функцій сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми;
- B) лікування членів сім'ї від неврозів, психастенії і т. ін. методом психічного впливу;
- C) пристосовування особистості до соціально-економічних умов, рольових функцій, а також соціальних норм, які складаються на різних рівнях життєдіяльності;
- D) функціонування сім'ї в нових умовах.

3. Невелика за чисельністю спільнота людей, що діє на добровільних засадах, об'єднана певною благодійною діяльністю, утворена при державній чи неурядовій організації, або ж функціонує як неформальна ініціативна група – це:

- A) групи взаємодопомоги;
- B) балінтовські групи;
- C) групи ре соціалізації;
- D) волонтерські групи.

4. Метою якого рівня соціальної профілактики є формування активного, адаптивного, високо функціонального життєвого стилю, спрямованого на здоров'я?

- A) третинний рівень;
- B) психологічний рівень;
- C) первинний рівень ;
- D) вторинний рівень.

5. Ведення випадку отримувача соціальних послуг – це:

- A) організація комплексу заходів з надання персональної допомоги окремим отримувачам в їх звичному середовищі проживання;
- B) надання разової допомоги отримувачу соціальної послуги;
- C) дотримання алгоритму, що включає звернення/повідомлення; рішення про відкриття випадку; початкову оцінку; договір; комплексну оцінку потреб; планування; виконання плану; моніторинг; закриття випадку;
- D) процес залучення отримувача соціальних послуг до розв'язання власних складних життєвих ситуацій.

6. Система заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності – це:

- A) соціальна адаптація;
- B) соціальна реабілітація;
- C) соціалізація;
- D) соціальна профілактика.

7. Початковий етап в соціальній адаптації передбачає:

- A) збір та аналіз інформації; ідентифікація проблеми клієнта і подій, які її викликали;
- B) залучення отримувача послуги соціальної адаптації до вирішення власних проблем, складання плану виходу зі складної життєвої ситуації та допомога у його реалізації;
- C) вибір шляхів вирішення проблеми, вибір доступних і сприятливих можливостей та ресурсів;
- D) мотивування до проходження діагностики та лікування.

8. Тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини на період подолання нею, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин:

- A) уставництво;
- B) коучинг;
- C) фасилітація;
- D) патронат.

9. Особи/сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників – це:

- A) клієнти соціальної роботи;
- B) люди в складних життєвих обставинах;
- C) люди похилого віку;
- D) вразливі групи населення.

10. Здатність індивіда самостійно здійснювати взаємодію з навколишнім світом, забезпечувати свою життєдіяльність і життєдіяльність сім'ї, відповідати встановленим та загальноприйнятим у суспільстві нормам моралі і моральності – це:

- A) соціальна адаптація;
- B) соціальне функціонування;
- C) соціальний розвиток;
- D) процес інтеріоризації.

Завдання 4

Проаналізуйте кейс, визначте потреби, наведіть загальний план роботи із даним випадком і доповніть загальний план доречними конкретними заходами роботи із сім'єю.

До громадської організації звернулася жінка Світлана. На вигляд жінці було набагато більше років, ніж виявилось насправді, вона виглядала втомленою, була не дуже говірка і похмура. Було помітно, що згадувати про своє життя жінці вкрай неприємно. Дитинство Світлани важко назвати щасливим. Вона зростала в родині, де тато й мати вели нездоровий спосіб життя, часто влаштовували сварки, ігнорували потреби своїх дітей, ніколи не проявляли належного і необхідного піклування про них. В 20 років Світлана зустрічає своє кохання – Олександра. Дівчині здалося, що тепер все буде інакше, в житті нарешті біла полоса, всі негаразди залишаться в минулому. «Байдуже, що він трохи агресивний, зрештою він зможе мене захистити, якщо щось трапиться...». Так думала Світлана. Згодом виявилось, що Світлана вагітна. Олександр не поспішав укладати з нею шлюб. В 21 рік вона народила свою первістку – прекрасну донечку Анастасію. Згодом молодий чоловік почав випивати та приходити до Світлани напідпитку. До того ж почав страшенно ревнувати її, кричати, трощити все в домі. Так тривало п'ять років. Світлана не наважувалася розірвати ці руйнівні для неї стосунки. У Світлани й Олександра народилась ще одна донька – Кіра. Будинок, де жила жінка зі своїми дітьми занепадав, грошей катастрофічно бракувало, не дочекавшись завершення декретної відпустки, Світлана віддала Кіру в дитсадок та вийшла на роботу. Від знайомої Світлана дізналася про роботу громадської організації «Родина» та про допомогу, яку надають сім'ям. Жінка не одразу наважилась звернутись по допомогу, адже зневірилась у всьому. Зрештою, зателефонувала і прийшла¹.

¹ Практики надання соціальних послуг сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах (науково-методичний збірник) / за ред. Комарової Н.М. Держ. ін.-т.сімейної та молодіжної політики, Київський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. – К., 2016. – 112 с.